

לקו"ש חלק כ"ג שלח א'

פיענוח מראי מקומות

שלח לך לדעתך (סוטה לד, ב. ועוד). למה הסכים משה לשלוח המרגלים

1. **סוטה לד, רע"ב.** שלח לך אנשים אמר ריש לקיש שלח לך מדעתך וכי אדם זה בורר חלק רע לעצמו והיינו דכתיב וייטב בעיני הדבר אמר ריש לקיש בעיני ולא בעיניו של מקום **ועד"ז בתנחומא פרשתנו ה** דְּבַר אַחַר, שְׁלַח לְךָ אַנְשִׁים, אִף עַל פִּי שְׁאָמַר הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמִשְׁה שְׁלַח לְךָ אַנְשִׁים, לֹא הִיְתָה מִן הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁיִלְכוּ. לְמָה. שְׁכַבְר אֲמַר לָהֶם הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, שְׁבַחָה שֶׁל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, שְׁנֶאֱמַר, כִּי ה' אֱלֹהֶיךָ מְבִיאֶךָ אֶל אֶרֶץ טוֹבָה (דְּבָרִים ח ז). **(בסופו).** **במדב"ר פט"ז, ח.** כיון שאמרו למשה נשלחה אנשים לפנינו התחיל משה עומד ותוהא אמר אפשר לי לעשות דבר עד שאמלך בהקדוש ברוך הוא הלך ונמלך א"ל כך וכך בניך מבקשים א"ל הקב"ה אין זה תחלה להם עד שהם במצרים הלעיגו לי שנא' (הושע ז) זו לעגם בארץ מצרים למודים הם לכך איני צריך לנסותם שכתוב (דניאל ב) ידע מה בחשוכה ונהורא עמיה שרא א"ל הקדוש ברוך הוא משה יודע אני מה הם אלא אם בקשת שלח לך לעצמך מנין שכן כתיב אלה שמות האנשים אשר שלח משה לתור: **הועתק בפרש"י עה"ת עה"פ.** שלח לך. לדעתך אני איני מצוה לך אם תרצה שלח לפי שבאו ישראל ואמרו נשלחה אנשים לפנינו כמה שנאמר ותקרבוני אלי כלכם וגו' ומשה נמלך בשכינה אמר אני אמרתי להם שהיא טובה שנא' אעלה אתכם מעני מצרים וגו' חיהם שאני נותן להם מקום לטעות בדברי המרגלים למען לא יירשוה:
2. **כ"ה בע"י, פרש"י עה"ת ועוד. ובגמ' לפנינו "מדעתך".** ובתנחומא ובמדב"ר שם: לעצמך.
3. **רש"י סוטה שם.** מדעתך. אני איני מצוה אותך אבל ישראל הם אומרים לך כדכתיב (דברים א) ותקרבוני אלי כלכם וגו' אני איני מעכב על ידך: **ועד"ז בפירושו עה"ת עה"פ.**
4. **ראה בהעלותך יב, ז.** לא כן עבדי משה בכל ביתי נאמן הוא:
5. **פרשתנו יג, ג.** וישלח אתם משה ממדבר פארן על פי ה' כלם אנשים ראשי בני ישראל המה:
6. **רש"י עה"פ.** על פי ה'. ברשותו שלא עכב על ידו: כלם אנשים. כל אנשים שבמקרא ל' חשיבות ואותה שעה כשרים היו:
7. **ראה גם אוה"ח ריש פרשתנו.** (ב) שלח לך אנשים וגו'. צריך לדעת אומרו לך, ורז"ל אמרו (סוטה שם): לדעתך, אני איני מצוה וכו'. וקשה - למה יסכים ה' על הרעה אשר דבר לעשות לעמו, ויופיע מאמרו על עצת רשעים. ולהבין הענין אעיר בדבר, מבטן מי יצא הקר"ח הרעה הגדולה הנסבבת מהמרגלים. אם מצד המעשה - אין בו רע, כי הלא מצינו (יהושע ב) שכמו כן שלח יהושע

מנע הדבר מהיות כן? לצד שראה שזולת זה היו פוקרים יותר, ועושים בהלה יותר ממה שעשו בהליכת המרגלים: עוד ירצה במאמר לך, לצד שהזכירם בלשון חשיבות, ואמר: אנשים, שירה שהם צדיקים, לזה אמר: לך, פירוש: כל עוד שהם לפניך - אצלך הם צדיקים, אבל כשיחזרו פניהם ללכת בשליחות, פקע מהם כלילא, וכמאמר הכתוב (כ"ו): "וילכו ויבואו" - ואמרו ז"ל (סוטה דף לה.): מקיש הליכתם לביאתם וכו'; ומזה הרגיש משה, והתפלל על יהושע שלא ילך בעצת רשעים, ולדרך זה יתבאר דברי רז"ל שאמרו (במד"ר פט"ז) וזה לשונם: אבל מרגלים ששלח משה רשעים היו, דכתיב: "שלח לך אנשים". עד כאן. ואין ידוע כוונתם ז"ל, מנין מוכיחים הדברים ממאמר שלח לך רשעים היו? אלא שדייקו תיבת לך, כמו שדייקונה: לך הם אנשים, אבל בשליחות - כשיתחילו בהליכה - רשעים הם. עוד יש לומר, שפירוש לך הוא: לך הם צדיקים, אבל אני יודע שהם רשעים. ואם תאמר: ולמה יסכים ה' לשלוח רשעים, ומה גם שאמר הכתוב "על פי ה'" - ואמרו ז"ל (שם) שהיה הקדוש ברוך הוא אומר: פלוני לשבט פלוני, ואולי כי בפרט זה של הריגול כל ישראל שוו בדעת אחת לרגל עד אשר רגלו, והוא לראות אם יכולין לכוּבשם כפי יכולת שהיה בישראל, וזה יגיד מיעוט האמונה, ולזה יקראו רשעים: או אפשר, לצד שכוונת המשלחים היתה רעה, תפעיל פועל הרע בשליח, ויחזור להיות שלוחו של אדם כמותו, ויולד בו תכונה רעה מה שלא היתה בו קודם, כדרך שתולד בחינת הקדושה בשלוחי מצוה לטובה אות. ולזה, הגם שהיו צדיקים, בהתחלתם עשות ההליכה לרגל - נולד בהם תכונה רעה מכח המשלחים, ויעצו להדיח: עוד ירצה לומר: שלח לך - שיהיה השליחות מתכנה על שם משה, ולא על שמו יתברך, לצד מה שיצא מהדבר: עוד ירצה לומר להם, שלא תהיה כוונת הליכתם למה שחושבים ישראל אלא למה שחושב משה בשליחות, והוא מאמר שלח לך - למה שבדעתך, ולא למה שבדעתם: עוד רמז במאמר לך על פי מה שאמרו ז"ל (שמו"ר פ"ה) בפסוק "עתה תראה" - אבל במלחמת ל"א מלכים אינך רואה. עד כאן. מעתה, אם היו ישראל נכנסים לארץ בשנה השנית ליציאת מצרים, והיה מתקיים מאמר ה', שאמר: "עתה תראה", היה מוכרח משה לישוב חוץ לארץ כהדיוט או יכנס לארץ ישראל הדיוט, ובאמצעות שליחות המרגלים נתעכבו ישראל מ' שנה ולא ירד

ב' אנשים מרגלים וירגלו הארץ, אם כן אין הדבר מכוער מצד עצמו; ואם מצד האנשים המרגלים שהיו רשעים - הלא מצינו שנבחרו על פי ה' הבוחן לבות וכליות, והעיד הכתוב עליהם "כולם אנשים" שהם צדיקים: אכן יתבאר הדבר על פי דבריהם ז"ל, שאמרו (ילקוט) וזה לשונם: בתחילה נתקבצו אצל משה לשלוח המרגלים ולא רצה, ואמר להם: כבר הבטיחנו ה', ואמרו לו כי העממים יודעים בנו שאנו באים לירש אותם, והם מטמינים את ממונם, וכשיגיעו ישראל לא ימצאו כלום, ונמצא דברי ה' בטל ח"ו, ואז: "וייטב הדבר בעיני משה" - מה שאמרו (דברים, א): "ויחפרו לנו את הארץ" - פירוש - החפירות שמטמינים בהם ממונם וכו', כיון ששמע משה כך נלכד בידם. עד כאן. הנה ממה שדקדקו במאמרם ז"ל ואמרו: "נלכד בידם" - יורה שבמרמה דברו, ולכדוהו בערמה, ואין ידוע מה היא מרמה שדברו בפיהם שבה נלכד: אכן ב' מיני ריגול הם: ה-א', הוא ריגול לדעת דרך אשר יעלו בה, גם לדעת אם יטריחו כל ישראל לעלות או חלק אחד מהם, וכמאמר מרגלי העי שהשיבו ליהושע (יהושע, ז): "אל יעל כל העם, כאלפים איש או כשלשת אלפים איש יעלו וגו' אל תיגע שמה את כל העם" - וריגול זה לא ירגל אלא את העיר אשר יבאו שמה, וכשיכבשוה ויסקימו לצור על עיר אחרת ירגלוה אחת לאחת; וריגול ב' הוא ריגול כללי, זה יורה כי רוצים לראות ולשער אם יש כח בהם לכבוש, והוא הריגול שהסכימו ישראל לשלוח לרגל הוא לכללות ארץ כנען כמו שמפורש במעשה, וזה יגיד מיעוט האמונה בה' וביקוש תואנה, ולזה אמרו במדרש שלא רצה משה עד שנתחכמו במרמה וידברו לו שלצד הטמנת הממון הם שולחים, וטעם זה צודק בכל ארץ כנען, ונלכד בידם ושלח מרגלים לתכלית זה, כי אין רע בדבר, כמו כן יהושע שלח מרגלים לסיבה הצריכה - כמו שכתבתי - ואין רע, אלא דוקא בטעם ריגול שהיה בדעת ישראל בגניבת דעת משה: ולזה בא דבר ה' אל משה, ואמר: שלח לך, פירוש: למה שאתה סובר השליחות, שהיא בשביל הטמנת הממון, פירוש, אבל לא לטעם שחושבים הם; והעירו כי לא מחשבותם מחשבותיו, ומשה אפשר שלא הבין הכוונה על סדר והבין דרך אחר, כאשר אבאר; או נוכל לומר שהבין, אלא כיון שראה שה' לא מנעו מלשלוח עשה מעשה ולא נתחכם על דבר מלך, והגם שה' גילה לו - ה' חפץ גלגלות לעבדיו הנסתרות, גם לדעת טעם לכל היוצא מהענין. ואם תאמר: קושיא לאלהינו - למה לא

משה מגדולתו, "ויהי בישורון מלך" מ' שנה עד מלאת ימיו; והוא אומר: שלח לך - כי לך הנאה בזה בתכלית הדברים:

8. ריש פרשתנו. לדעתך אני איני מצוה לך אם תרצה שלח לפי שבאו ישראל ואמרו נשלח אנשים לפנינו כמו שנאמר (דברים א כב) ותקרבון אלי כולכם וגו' ומשה נמלך בשכינה אמר אני אמרתי להם שהיא טובה שנאמר (שמות ג יז) אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ טובה חיהם שאני נותן להם מקום לטעות בדבר המרגלים למען לא יירשוה לשון רש"י מדברי אגדה ויש כאן לשאלה אם כן משה עצמו חטא בענין שנאמר וייטב בעיני הדבר (דברים א כג) ולמה אמר להם בענין הארץ "הטובה היא אם רעה" (פסוק יט) אחר שנאמר לו מתחלה שהיא טובה ורחבה ועוד מה עשו המרגלים כי משה אמר להם (פסוק יח) וראיתם את הארץ מה היא ואת העם היושב עליה החזק הוא הרפה המעט הוא אם רב ואמר להם בערים (פסוק יט) הבמחנים אם במבצרים ועל כל פנים היו צריכין להשיבו על מה שצוה אותם ומה פשעם ומה חטאתם כשאמרו לו (פסוק כח) אפס כי עז העם והערים בצורות גדולות וכי על מנת שיעידו לו שקר שלח אותם ואל תחשוב כי היה פשעם באמרם "ארץ אוכלת יושביה" (פסוק לב) בלבד כי טרם שיאמרו להם כן היה מריבת כלב עמהם וכן כתוב (דברים א כח) אחינו המסו את לבבנו לאמר עם גדול ורם ממנו וגו' ובכאן כתיב (להלן יד ג) לנפול בחרב נשינו וטפנו יהיו לבז והנה משה רבינו אמר לבניהם כדברים האלה והפליג להם בחזק העם ובמבצר עריהם וכח הענקים יתר מאד ממה שאמרו המרגלים לאבותם כדכתיב (דברים ט א ב) שמע ישראל אתה עובר היום את הירדן לבא לרשת גוים גדולים ועצומים ממך ערים גדולות ובצורות בשמים עם גדול ורם בני ענקים אשר אתה ידעת ואתה שמעת מי יתיצב לפני בני ענק ואם היה פשע המרגלים וחטאתם בזה למה יניא את לב בניהם כהניא המרגלים את לב אבותם ועוד מה טעם למשה רבינו בשליחות הזאת אם הארץ טובה והעם רפה הרי טוב ואם רעה או שהעם חזק סבור הוא שיחזירם למצרים אבל ישוב הענין בזה כי ישראל אמרו כדרך כל הבאים להלחם בארץ נכריה ששולחים לפניהם אנשים לדעת

הדרכים ומבוא הערים ובשובם ילכו התרים בראש הצבא להורות לפניהם הדרכים כענין שנאמר (שופטים א כד) הראנו נא את מבוא העיר ושיתנו להם עצה באיזו עיר ילחמו תחלה ומאיזה צד יהיה נוח לכבוש את הארץ וכך אמרו בפירוש (דברים א כב) וישיבו אותנו דבר את הדרך אשר נעלה בה ואת הערים וגו' כלומר הערים אשר נבא אליהן תחילה ומשם נבא בכל הארץ וזו עצה הגונה בכל כובשי ארצות וכן עשה עוד משה עצמו שנאמר (להלן כא לב) וישלח משה לרגל את יעזר וכן ביהושע בן נון (יהושע ב א) שנים אנשים מרגלים ועל כן היה טוב בעיני משה כי הכתוב לא יסמוך בכל מעשיו על הנס אבל יצוה בנלחמים להחליץ ולהשמר ולארום כאשר בא הכתוב במלחמת העי (שם ח ב) שהיתה על פי השם ובמקומות רבים אז נמלך משה בשכינה ונתן לו השם רשות ואמר לו שלח לך אנשים ויתורו את ארץ כנען וידעוה ויגידו לכם ועל פיהם תתיעצו בענין הכבוש והנה משה אמר להם (פסוק יז) עלו זה בנגב וטעמו עלו זה הדרך בנגב שידעו את העם היושב בארץ הנגב מפאת הרוח אשר ישראל שם החזק הוא ויצטרכו בעינים להשתמר מאד ולהחליץ וכן הערים אם הם בצורות שישגבו בהן ויצטרכו לבנות דיק וסוללות או שיבואו מצד אחר ואמר עוד שידעו בארץ עצמה הטובה היא אם רעה כי אם היא רעה יכבשו תחלה מן המקומות האחרים כי הם היו תרים הר האמורי מצד חברון כי גם יהושע לא כבש את כולם וזה טעם ומה הארץ אשר הוא יושב בה (פסוק יט) על העם היושב בנגב ויתכן כי משה בעבור שידע כי היא שמנה וטובה כמו שנאמר לו (שמות ג ח) אל ארץ טובה ורחבה וגו' בעבור כן אמר להם שיתנו לב לדעת כן כדי שיגידו לעם וישמחו ויחליפו כח לעלות שם בשמחה ולכך אמר להם והתחזקתם ולקחתם מפרי הארץ (פסוק כ) כדי שיראו בעיניהם בשבח הארץ ומן הידוע כי אין מצרים רחוק מאד מחברון רק כמהלך שבעת ימים וארץ כנען מגעת בתחומה קרוב למצרים ואי אפשר שלא ידעו הדורים במצרים ענין ארץ כנען הטובה היא אם רעה אבל כוונתו של משה לדעת את הדרך אשר יעלה בה ואת הערים אשר יכבוש תחלה כאשר פירשתי ואמנם היו ישראל במצרים עבדים בעבודת פרך לא ידעו ולא יבינו על כן רצה משה שיגידו להם כל עניני הארץ לשמחם במעלותיה כי יודע היה בהם והנראה בעיני בלשון הכתוב כי לא נמלך משה בשכינה אבל טעם "

בשמואל (שמואל א ח ז) שמע בקול העם לכך אשר יאמרו אליך כי לא אותך מאסו כי אותי מאסו ממלוך עליהם והנה האנשים האלה לא נקבו בשמות על פי השם כאשר היה בפקודים (לעיל א ה-טו) ובחלוק הארץ (להלן לד יט-כח) כי מצות ה' לא תבא בה תקלה לעושיה ושומר מצוה לא ידע דבר רע רק הוא יתברך צוה למשה איש אחד למטה אבותיו תשלחו וגו' ושיהיו נשיאים ומשה מדעתו בירר את אלה ושלחם והם גמלו לנפשם רעה:

9. פרשתנו יג, ג. לעיל הערה 6 ומקורו בתנחומא פרשתנו ד. וְהָלֹא כָּבֹד נֶאֱמַר, שְׁלַח לָךְ אֲנָשִׁים. וְכָל מְקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ אֲנָשִׁים, בְּנֵי אָדָם צְדִיקִים הֵן. בַּמִּדְבָּר פֶּט"ז, ה. זש"ה מקצה רגלים חמס שותה שולח דברים ביד כסיל וכי כסילים היו מרגלים והלא כבר נאמר שלח לך אנשים ובכל מקום שנאמר אנשים בני אדם צדיקים הם שכן הוא אומר (שמות יז) ויאמר משה אל יהושע בחר לנו אנשים וכן הוא אומר (שמואל א יז) והאיש בימי שאול זקן בא באנשים (שם א א) ונתת לאמתך זרע אנשים לאלו את קורא כסילים אלו לא נקראו כסילים אלא על שהוציאו דבה על הארץ שנא' (משלי י) ומוציא דבה הוא כסיל אעפ"כ בני אדם גדולים היו ועשו עצמן כסילים עליהם אמר משה (דברים לב) כי דור תהפוכות המה בנים לא אמן במ שנבחרו מכל ישראל מפי הקב"ה ומפי משה **זח"ג קנח, סע"א. וישלח אותם משה וגו'. כלם אנשים. כלהו זכאין הוו ורישי דישראל הוו אבל אינון דברו לגרמייהו עיטא בישא אמאי נטלי עיטא דא אלא אמרו אי ייעלון ישראל לארעא נתעבר אנן מלמהוי רישין וימני משה רישין אחרנין דהא אנן זכינן במדברא למהוי רישין אבל בארעא לא נזכי ועל דנטלי עיטא בישא לגרמייהו מיתו אינון וכל אינון דנטלן מלייהו:**

10. תענית כט, א. וכתוב שלח לך אנשים ותניא בעשרים ותשעה בסיון שלח משה מרגלים וכתוב וישבו מתור הארץ מקץ ארבעים יום הני ארבעים יום נכי חד הוו אמר אביי תמוז דההיא שתא מלויי מליוה דכתיב קרא עלי מועד לשבור בחורי וכתוב ותשא כל העדה ויתנו את קולם ויבכו

שלח לך " כי הסכימו לשלוח מרגלים והיה במנהג שישלחו שנים אנשים מרגלים חרש לאמר ושישלחו מקצתם והשם היודע עתידות צוה שישלח איש אחד מכל מטות ישראל ושיהיו הנשיאים שבהם כי חפץ השם שיהיו שוים בענין כל הגדולים אולי יזכרו וישבו אל ה' ואם אין שתהיה הגזירה שוה בכל העם וזה טעם על פי ה' (פסוק ג) שיהיו במצות השם נשיאים וראשי בני ישראל והנראה אלי לפי פשט הכתוב כי לא הזכיר השם למשה שאלתם ששאלו לשלח מרגלים ולא הסכמת משה עמהם שאלו היה כן היה הכתוב מספר בכאן ויקרבו בני ישראל אל משה ויאמרו נשלחה אנשים לפנינו וגו' וייטב הדבר בעיני משה ואח"כ היה כותב וידבר ה' אל משה לאמר שלח לך אנשים כאשר דברו אליך איש אחד וגו' אבל היה הענין כך ששאלו ישראל השליחות וייטב הדבר בעיני משה ואחר כך בא הדבור אל משה כשאר הדברות ואמר לו סתם " שלח לך אנשים " וזה טעם ויתורו את ארץ כנען אשר אני נותן לבני ישראל כי הוא מדבר בענין חדש לא סופר בו כלל והיה כל זה כי ה' חפץ למען צדקו שתהיה השליחות במצותו ושתהיה בכל שבטיהם ובגדוליהם למען ינצלו וכן נראה עוד שהם שאלו ממשה נשלחה אנשים לפנינו ויחפרו לנו את הארץ (דברים א כב) והוא חפוש בדרכים ובענין הכבוש מלשון חפר אוכל (איוב לט כט) וזה טעם "לפנינו" שילכו הם אחריהם על דרכם כלשון וארון ברית ה' נוסע לפניהם (לעיל י לג) אבל השם צוה "ויתורו את ארץ כנען" והוא כטעם ברירה כבאים לקנות דבר מלשון לבד מאנשי התרים והסוחרים (דברי הימים ב ט יד) וכן אל הארץ אשר תרתי להם (יחזקאל כ ו) וכן לתור להם מנוחה (לעיל י ג) ועל כן צוה אותן משה לפרוט הטובה היא אם רעה וגו' השמנה היא אם רזה וגו' והכל לשמחם כי צבי היא לכל הארצות ויעלו בה בחפץ גדול והנה נאמר כאן הענין בסתם כי כן היה אבל במשנה תורה הזכיר להם משה כל הדברים מתחילתן להגיד להם פשעם כי חטאו במה שבקשו ושאלו הם עצמם ועל דעת רבותינו חטאו באמרם נשלחה אנשים לפנינו בעבור שהם רואים את ישועת ה' אשר יעשה להם תמיד והיה להם ללכת אחרי הענין אל אשר יהיה שמה הרוח ללכת ומשה קבל מהם למלאות תאוותם ויהיה טעם וייטב בעיני הדבר (דברים א כג) שסבלתי רעתכם והוריתי לעשותו והשם צוה שישלח איש אחד איש אחד למטה אבותיו וגו' כענין שנאמר

אל ארץ זבת חלב ודבש אל מקום הכנעני והחתי
והאמרי והפרזי והחוי והיבוי ועוד.

העם בלילה ההוא אמר רבה אמר ר' יוחנן (אותו
היום ערב) תשעה באב היה אמר להם הקב"ה
אתם בכיתם בכיה של חנם ואני קובע לכם בכיה
לדורות

17. שבת צז, א. אמר ריש לקיש החושד
בכשרים לוקה בגופו דכתיב והן לא יאמינו לי וגו'
וגליא קמי קוב"ה דמהימני ישראל אמר לו הן
מאמינים בני מאמינים ואתה אין סופך להאמין הן
מאמינים דכתיב ויאמן העם בני מאמינים והאמין
בה' אתה אין סופך להאמין שנאמר יען לא
האמנתם בי וגו'

11. פרשתנו שם, יח-יט. יח וראיתם את
הארץ מה הוא ואת העם הישב עליה החזק הוא
הרפה המעט הוא אם רב: יט ומה הארץ אשר הוא
ישב בה הטובה הוא אם רעה ומה הערים אשר
הוא יושב בהנה הבמחנים אם במבצרים:

18. ראה רמב"ן ריש פרשתנו הנ"ל בפנים.
ומן הידוע כי אין מצרים רחוק מאד מחברון רק
כמהלך שבעת ימים וארץ כנען מגעת בתחומה
קרוב למצרים ואי אפשר שלא ידעו הדרים
במצרים ענין ארץ כנען הטובה היא אם רעה אבל
כוונתו של משה לדעת את הדרך אשר יעלה בה
ואת הערים אשר יכבוש תחלה כאשר פירשתי

12. שם, יט-כ. כ ומה הארץ השמנה הוא אם
רזה היש בה עץ אם אין והתחזקתם ולקחתם
מפרי הארץ והימים ימי בכורי ענבים:

13. שם, כ.

19. לשון הרמב"ן שם.

20. ראה שבת פח, א. דרש ר' סימאי בשעה
שהקדימו ישראל נעשה לנשמע באו ששים ריבוא
של מלאכי השרת לכל אחד ואחד מישראל קשרו
לו שני כתרים אחד כנגד נעשה ואחד כנגד נשמע
וכיון שחטאו ישראל ירדו מאה ועשרים ריבוא
מלאכי חבלה ופירקום שנאמר ויתנצלו בני ישראל
את עדים מהר חורב א"ר חמא בר' חנינא בחורב
טענו בחורב פרקו בחורב טענו כדאמרן בחורב
פרקו דכתיב ויתנצלו בני ישראל וגו' א"ר יוחנן
וכלן זכה משה ונטלן דסמיך ליה ומשה יקח את
האהל אמר ר"ל עתיד הקב"ה להחזיר לנו
שנאמר ופדויי ה' ישובן ובאו ציון ברנה ושמחת
עולם על ראשם שמחה שמעולם על ראשם אמר
רבי אלעזר בשעה שהקדימו ישראל נעשה
לנשמע יצתה בת קול ואמרה להן מי גילה לבני
רז זה שמלאכי השרת משתמשין בו דכתיב ברכו

**14. רמב"ן וטעם והתחזקתם ולקחתם (פסוק
כ') שלא יפחדו בלקחם מפרי הארץ פן יכירו בהם
שהם מרגלים. וספורנו עה"פ.** "והתחזקתם
ולקחתם מפרי הארץ". להחזיק בה ואל תיראו
שיתנו עיניהם בכם למרגלים:

15. ראה מכילתא יתרו יט, ט. או מה אמרו
ישראל למשה לאמר למקום, אלא אמרו, רצוננו
לשמוע מפי מלכנו, לא דומה שומע מפי פרגוד
לשומע מפי המלך. אמר המקום תן להם מה
שבקשו, בעבור ישמע העם בדברי עמך. - ד"א,
אמרו רצוננו לראות את מלכנו לא דומה שומע
לרואה,

16. שמות ג, ח. וארד להצילו מיד מצרים
ולהעלתו מן הארץ ההוא אל ארץ טובה ורחבה

26. ראה רמב"ן שם. לקו"ש חלק ח"י ע' 142 ואילך.

27. ומה שענה כלב (שם, ל) "עלה נעלה" – "אפילו בשמים כו' והוא אומר עשו סולמות ועלו שם נצליח בכל דבריו: " (רש"י שם. וראה פרש"י שם לפני"ז: "אל משה" לשמוע מה שידבר במשה צווח ואמר וכי זו בלבד עשה לנו בן עמרם השומע היה סבור שבא לספר בגנותו מתוך שהי' בלבם על משה בשביל דברי המרגלים שתקו כולם לשמוע גנותו אמר והלא קרע לנו את הים כו' והוריד לנו את המן והגיז לנו את השליו. נת' בלקו"ש ח"ח ע' 88 ואילך), למעלה מן הטבע – הוא רק לפי דבריהם שע"פ טבע "לא נוכל לעלות", שלו יהא כדבריהם "עלה נעלה גו' יכול נוכל לה".

28. זח"ג נג, ב. תורה, אמאי אקרי תורה, בגין דאורי וגלי במאי דהוה סתים דלא אתידע.

29. וברמב"ם (סדר תפלות לכל השנה) – שלח לך.

30. שופטים טז, יט. לא תטה משפט לא תכיר פנים ולא תקח שחד כי השחד יעור עיני חכמים ויסלף דברי צדיקים:

31. עיין סה"מ עת"ר ע' קו. וכנודע דענין השוחד הוא שרוצה להתחסד מפני האי קרובא דעתא דמשו"ז רוצה לזכותו הרי ע"ז נא' כי השוחד יעור שאין זה משפט ישר

ה' מלאכיו גבורי כח עושי דברו לשמוע בקול דברו ברישא עושי והדר לשמוע א"ר חמא ברבי חנינא מ"ד כתפוח בעצי היער וגו' למה נמשלו ישראל לתפוח לומר לך מה תפוח זה פריו קודם לעליו אף ישראל הקדימו נעשה לנשמע

21. וזהו אחד מהביאורים בזה שלא הספיקה אמירת "נעשה" (משפטים כד, ג.), והוצרכה להיות עוד אמירה "נעשה ונשמע" (שם, ז).

22. ש"א ג, ט-י. ויאמר עלי לשמואל לך שכב והיה אם יקרא אליך ואמרת דבר ה' כי שמע עבדך וילך שמואל וישכב במקומו: י ויבא ה' ויתיב ויקרא כפעם בפעם שמואל שמואל ויאמר שמואל דבר כי שמע עבדך:

23. פרשתנו יג, ל. ויהס כלב את העם אל משה ויאמר עלה נעלה וירשנו אתה כי יכול נוכל לה:

24. שם, לא. והאנשים אשר עלו עמו אמרו לא נוכל לעלות אל העם כי חזק הוא ממנו:

25. שם, כח. אפס כי עז העם הישב בארץ והערים בצרות גדלת מאד וגם ילדי הענק ראינו שם: וכן שם, לב ויוציאו דבת הארץ אשר תרו אתה אל בני ישראל לאמר הארץ אשר עברנו בה לתור אתה ארץ אכלת יושביה הוא וכל העם אשר ראינו בתוכה אנשי מדות: - לג. ושם ראינו את הנפילים בני ענק מן הנפילים ונהי בעינינו כחגבים וכן היינו בעיניהם:

32. פרשתנו יג, לג. ושם ראינו את הנפילים בני ענק מן הנפילים ונהי בעינינו כחגבים וכן היינו בעיניהם:

33. ברכות לד, ב (במשנה). וש"נ. המתפלל וטעה סימן רע לו ואם שליח צבור הוא סימן רע לשולחיו מפני ששלוcho של אדם כמותו

אמת ראה. שמו"ר פ"ה, י. וילך ויפגשוהו הדא הוא דכתיב (תהלים פה, יא) חסד ואמת נפגשו צדק ושלומו נשקו חסד זה אהרן שנאמר (דברים לג, ח) וללוי אמר תומיך ואוריך לאיש חסידך ואמת זה משה שנאמר (במדבר יב, ז) לא כן עבדי משה וגו' הוי חסד ואמת נפגשו כמה דתימא וילך ויפגשוהו בהר האלקים **ועוד.**

36. דברים א, כה. ויקחו בידם מפרי הארץ ויורדו אלינו וישבו אתנו דבר ויאמרו טובה הארץ אשר ה' אלקינו נתן לנו: **ולהעיר שלא הזכרו שם דברי (שאר) המרגלים. וראה שיחת מוצאי ש"פ שלח תשל"ט.**

37. ראה יב, כ. כי ירחיב ה' אלקיך את גבולך כאשר דבר לך ואמרת אכלה בשר כי תאווה נפשך לאכל בשר בכל אות נפשך תאכל בשר: **שופטים יט, ח.** ואם ירחיב ה' אלקיך את גבלך כאשר נשבע לאבתך ונתן לך את כל הארץ אשר דבר לתת לאבתך:

34. ראה בארוכה לקח טוב (להר"י ענגל) בתחילתו – ג' האופנים בשליחות. לקו"ש חכ"ב ע' 161. כידוע אז אין ענין השליחות זיינען פאראן דריי אופנים: א) דער משלח גיט רשות וכח צום שליח צו טאן די פעולה במקומו אבער די מעשה השליחות איז זיך מתייחס צום שליח. ב) די מעשה איז זיך מתייחס צום משלח - עס הייסט עשיית המשלח (דורך דעם שליח). ג) אז (ניט נאר די עשיית השליח און זיין כח המעשה זיינען זיך מתייחס צום משלח נאר אויך) דער שליח גופא ווערט די מציאות המשלח.

35. ראה סנהדרין קיא, א: וימהר משה ויקוד ארצה וישתחו מה ראה משה ר' חנינא בן גמלא אמר ארך אפים ראה ורבנן אמרי אמת ראה: **מדת**

נא לשלוח הערות או תיקונים ל: mendywagner@gmail.com